

ŞİMDİ AL SONRA ÖDE'nin HARCAMA DAVRANIŞI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Hemen Al Sonra Öde (BNPL) Nedir?

Günümüzde online satış sisteminde oldukça yaygın kullanıma sahip olan Şimdi Al Sonra Öde (Buy Now Pay Later-BNPL) uygulamalarının (Afterpay, Klarna vs.) müşterilerin harcamaları için planladıkları ödeme yöntemlerini dönüştürdüğü görülüyor. Tüketiciler banka kartı ya da kredi kartına yönelmek yerine giderek ödemelerini faizsiz taksitlere bölmeyi tercih ediyor.¹ BNPL sistemi tüketicilere satın aldıkları ürünlere anında ulaşım ödemelerini ileriye erteleyen bir dijital alışveriş yöntemidir. Bu yöntemle tüketiciler alışverişlerini o an gerçekleştirip ödemelerini vade süresi sonuna kadar erteleyebiliyor ve acil ihtiyaçlarını anında karşılayabiliyorlar. Ayrıca esnek ödeme yöntemiyle müşteriler kendi finansal planlarını yaparak bütçelerini daha etkin kullanabiliyorlar.²

BNPL'nin Tüketici Harcaması Üzerindeki Etkisi

Yakın zamanda yapılan bir çalışma BNPL'nin müşteri harcamalarında ani ve dikkat çekici bir artışa sebep olduğunu bulmuştur. Amerika'daki büyük perakendecilerinden toplanan verilerde, müşterilerin BNPL'den önce ve sonrasında yaptıkları harcama örüntüleri karşılaştırıldığında elde edilen sonuçlar BNPL'yi kullanan müşterilerin satın alma ihtimalinin daha yüksek olduğu ve bu oranın %17'den %26'ya çıktığı görülmüştür. Ayrıca çalışma, müşterilerin BNPL ile tanışmadan önceki ortalama harcamalarına kıyasla sepet boyutlarının %10 daha genişlediğini saptamıştır.¹

En Çok Kim Etkilendi?

Analizlere göre BNPL'nin etkisi en çok “ekonomik açıdan kısıtlı” tüketicilerde görülmüştür. Kredi kartına daha çok yüklenen müşteriler, banka kartını tercih edenlere nazaran BNPL sonrası dönemde satın almaya daha yatkın hale gelmektedir. Benzer şekilde daha öncesinde sepetlerini daraltmak zorunda kalan “ekonomik açıdan sınırlı” tüketiciler BNPL sonrasında harcamalarını giderek artırmıştır.¹

BNPL Nasıl Müşterileri Daha Fazla Harcamaya Teşvik Ediyor?

BNPL'nin tüketici harcamalarını nasıl arttırdığını anlamaya yönelik çalışmalarda katılımcılardan farazi ödemeler yapmaları ve ödemelerini tek seferde ya da taksitlere bölmeleri istenmiştir. Ödemelerini BNPL sistemi ile taksitlere bölen katılımcılar tek seferde ödeyen katılımcılara göre kendilerinin daha az finansal olarak kısıtlanmış hissettiklerini belirtmişlerdir. Bunun iki ana sebebi olduğu düşünülüyor. Bunlardan ilki, BNPL'nin müşterilerin ödemelerini çok küçük taksitlere bölebilmelerine olanak tanıyarak tüketicilerin bütçeleri üzerinde daha fazla kontrole sahip olmalarını sağlamasıdır. Diğer sebebi ise tüketicilere küçük miktarda ödemelerin büyük çaplı ödemelere göre daha yönetilebilir hissiyatı vermesidir. Ayrıca düşük miktardaki taksit

ödemeleri müşterilerin masrafı önemsiz olarak algılamasına da yol açabilmektedir. Bu faktörler, finansal kısıt algısını zayıflatarak sepetlere ek ürün eklenmesini teşvik etmektedir.¹

BNPL’nin Olumsuz Etkileri ve Gizli Maliyetleri

Diğer yandan ilk bakışta müşteriye sayısız avantajı olan bu sistem beraberinde müşteri için çeşitli dezavantajlar da getiriyor. İlk olarak bazı online alışveriş siteleri BNPL için faiz ve ek gider masrafları gösterebiliyor. Bundan dolayı müşterilerin ekstra masraflarla karşılaşmaması için vade tarihine dikkat etmesi gerekiyor.² Birleşik Krallık’ta yer alan, finans alanında eğitim ve yardım sunan Centre for Financial Capability’nin (CFC) yaptığı bir araştırmaya göre BNPL’yi kullanan tüketicilerin %22’si son altı ay içerisinde bir veya birden fazla geri ödemeyi kaçırmış ve bu sebeplerden dolayı kredi puanlarında düşme yaşamış ya da borç tahsilat kurumlarına başvurmak durumunda kalmışlardır. Ayrıca bulgular, gecikme faizinin özellikle genç kullanıcılar arasında yaygın olduğunu göstermektedir; nitekim 18–34 yaş grubundaki BNPL kullanıcılarının %34’ü, aynı dönemde kaçırdıkları ödemeler nedeniyle gecikme faizi ödemek zorunda kalmıştır.³

Sonuç

BNPL, tüketicilere anlık erişim ve esnek taksitlerle bütçe yönetiminde rahatlık sağlarken, alışveriş olasılığını artırıp sepetleri genişlettiği için toplam harcamayı yukarı çekebilmektedir. Etki özellikle ekonomik açıdan kısıtlı gruplarda belirginleşmekte; küçük taksitlerin yarattığı “yönetilebilirlik” hissi finansal kısıt algısını zayıflatmaktadır. Öte yandan uygulanan faiz/ek ücretler ve kaçırılan taksitler de tüketiciler için gecikme faizi ve kredi puanı riski doğurmaktadır. Bu nedenle BNPL, kısa vadeli kolaylık sunsa da, gerçek maliyetlerin dikkatle incelenmesini ve vade planına disiplinli uyumu zorunlu kılan bir ödeme aracıdır.

Kaynakça

1. Ang, D., & Maesen, S. (2024, November 26). Research: How “Buy Now, Pay Later” is changing consumer spending. *Harvard Business Review*.
2. Elçiboğa, K. (2024, April 9). Hemen al sonra öde (BNPL) nedir ve güvenli midir? *Fintechtime*.
3. Haber Merkezi. (2024, Ocak 4). BNPL kullanıcılarının yüzde 25’i gecikme faizi ödüyor. *FinTech İstanbul*.